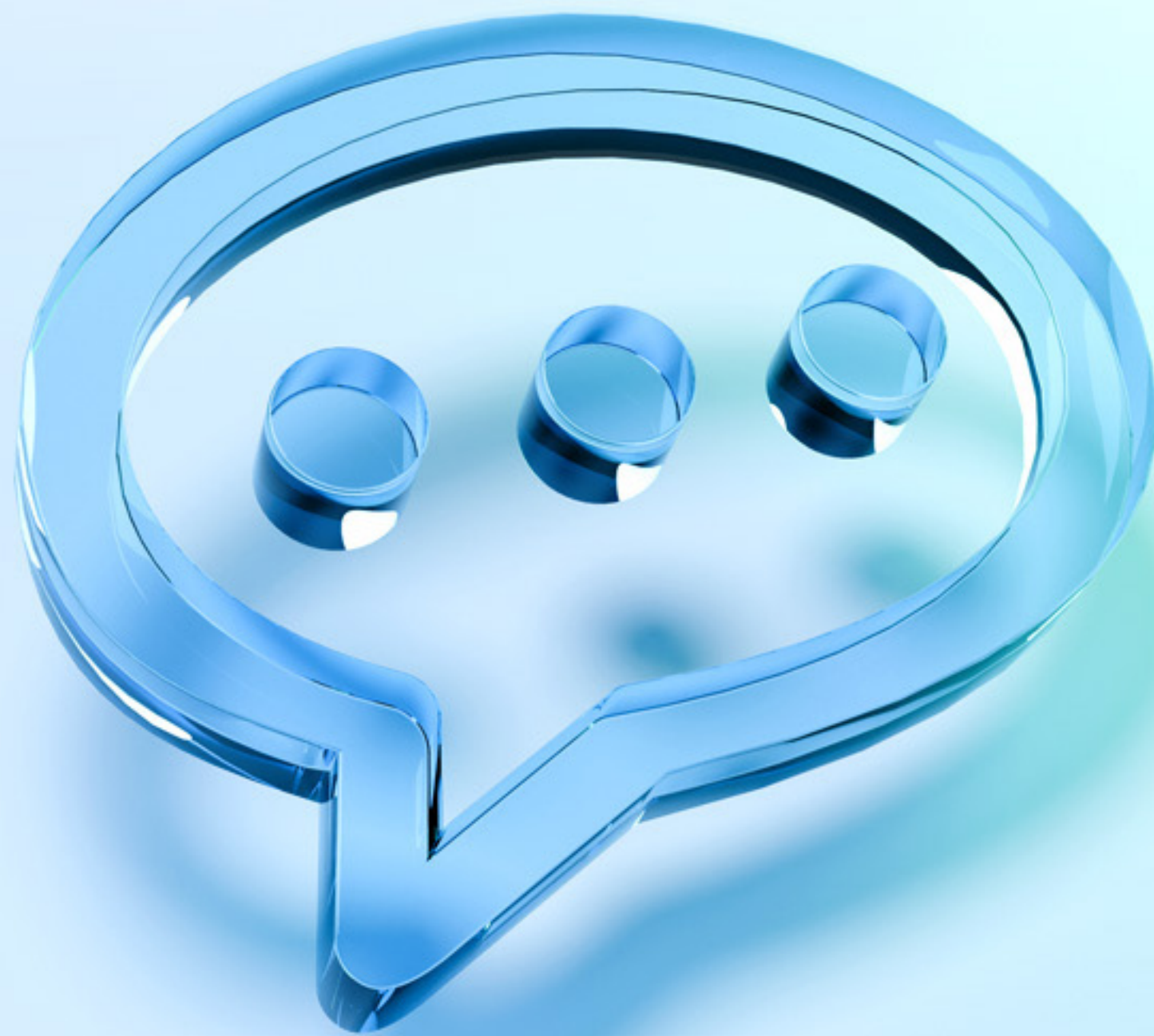

CENTAR ZA DEMOKRATSKU TRANZICIJU

IZVJEŠTAJ O RADU

2025

UVOD

2025. Godina je još jednom pokazala da se demokratija ne brani sama od sebe. Da evropski put nije garantovan, a reforme nijesu dovoljne ako ostanu na nivou poruka.

U tom prostoru, CDT je birao da ne ćuti. Pratili smo rad institucija, ukazivali na probleme, otvarali teme koje nijesu uvijek bile popularne – ali su bile važne.

Ovo je priča o toj godini. O onome što smo vidjeli, rekli i uradili.

MEĐUNARODNA I EVROPSKA POLITIKA I STRANI UTICAJI

Godina 2025. bila je godina u kojoj se Crna Gora našla bliže Evropskoj uniji nego ikad – ali i suočena s ozbiljnim rizikom da se evropski put pretvori u formalnost bez suštine. CDT je u tom prostoru bio glas razuma i korektiv pretjeranog političkog optimizma.

Dok su institucije slavile „istorijski momentum“, mi smo podsjećali da evropske integracije nijesu PR kampanja, već proces koji mora imati stvarne demokratske rezultate. Naše analize i javni nastupi pomagali su domaćoj i međunarodnoj publici da razlikuju političku poruku od stvarnog stanja institucija.

Posebnu pažnju posvetili smo uticajima koji koriste slabosti sistema, polarizaciju društva i slabe institucije.

CDT je tokom 2025. ostao pouzdan sagovornik međunarodnim partnerima, ali i kritički glas koji brani evropske standarde upravo onda kada ih je najlakše relativizovati. Evropska agenda je za nas ostala pitanje demokratije – ne geopolitike.

OTPORNOST ZAJEDNICE

U društvu izloženom dezinformacijama, govoru mržnje i politički podstaknutoj polarizaciji, otpornost zajednice postala je ključno demokratsko pitanje. CDT je u 2025. bio jedan od rijetkih aktera koji se tim problemima bavio sistemski.

Raskrinkavanje.me je i u 2025. ostalo najuticajnija fact-checking platforma u Crnoj Gori – modernizovana, vidljivija i snažnija nego ikad. Tokom godine objavljene su 672 analize, a portal je zabilježio oko 378.000 posjeta.

Poseban iskorak napravljen je u razvoju novih tematskih oblasti. Raskrinkavanje je u 2025. sistematski analiziralo klimatske dezinformacije, koje sve češće potkopavaju povjerenje u nauku, javne politike i međunarodne obaveze, ali i dezinformacije zasnovane na vještačkoj inteligenciji. Analizirali smo zloupotrebu AI alata u proizvodnji lažnih sadržaja – od manipuliranih snimaka i fotografija, do automatizovanog širenja propagande – ukazujući na rizike koje ove tehnologije nose po demokratski proces i javno informisanje.

Iako je riječ o malom, neprofitnom portalu, koji se svakodnevno bavi složenim i često nepopularnim temama, istraživanje nam je pokazalo da 38,4% građana i građanki prati ili povremeno prati naše sadržaje, dok je dodatnih 26,4% upoznato sa portalom. To znači da je gotovo dvije trećine javnosti svjesno postojanja Raskrinkavanje.me, ali i da postoji jasan prostor za dalji rast. Kroz kvalitetan sadržaj i strateški pristup, cilj nam je da dopremo i do 35,2% građana koji još nijesu u kontaktu s našim radom, jer borba protiv dezinformacija mora biti dostupna svima.

Istraživanja javnog mnjenja koja smo sproveli pokazala su razmjere problema: dezinformacije u Crnoj Gori nijesu izuzetak, već dio svakodnevice. Zabrinjavajuće veliki broj građana i građanki vjeruje u teorije zavjere i propagandne narrative, dok svaki četvrti građanin ili građanka – 24,4 odsto – najmanje jednom sedmično povjeruje u dezinformaciju, a 16,9 odsto njih to čini svakodnevno. Upravo zato smo naš rad pomjerali dalje od “demantovanja” – ka sistemskom razotkrivanju izvora manipulacije, uključujući zloupotrebu podataka i strane uticaje.

Kroz istraživanja, obuke i javne kampanje, jačali smo sposobnost građana da prepoznaju manipulaciju, lažne narative i emocionalnu mobilizaciju straha i mržnje. Posebno smo se bavili rodno zasnovanim, identitetskim i politički motiviranim dezinformacijama.

Paralelno s tim, CDT je aktivno radio na prevenciji i razumijevanju nasilnog ekstremizma. U situaciji kada su institucionalni mehanizmi bili pasivni ili nefunkcionalni, mi smo otvarali prostor za razgovor, analizu i prevenciju. Kroz obuke, lokalni rad i nacionalne platforme, jasno smo ukazivali da ekstremizam u Crnoj Gori nije izolovan bezbjednosni incident, već posljedica dugotrajnog institucionalnog nemara, normalizacije mržnje i političke polarizacije.

KULTURA SJEĆANJA

Tokom 2025. godine, pokušaji istorijskog revizionizma i relativizacije fašizma postali su otvoreniji i politički vidljiviji. CDT je na to odgovorio jasno, argumentovano i bez kalkulacija.

Kroz tekstove, podcaste, analize i javne reakcije branili smo antifašizam kao temeljnu vrijednost savremene Crne Gore. Suprotstavljali smo se pokušajima rehabilitacije kvislinških ideologija i selektivnog tumačenja istorije koje danas direktno podstiče podjele i netrpeljivost.

Poseban doprinos ovoj borbi dao je četvrti broj regionalnog fanzina Naše bivše – kritički i kreativni prostor u kojem se istorijske teme i savremene društvene borbe povezuju kroz antifašističku perspektivu.

Naše inicijative imale su konkretne rezultate – uključujući odluku Ustavnog suda kojom je spriječeno uvođenje vjerske proslave kao zvaničnog praznika opštine Nikšić.

Za CDT, kultura sjećanja nije tema prošlosti, već pitanje kakvo društvo danas gradimo – i koliko smo spremni da se suprotstavimo normalizaciji ideologija koje su u suprotnosti sa demokratskim vrijednostima.

FER IZBORNI PROCES

Izborna reforma u 2025. pokazala je koliko se lako suštinske demokratske promjene mogu svesti na minimum političkog interesa. Kada je dio reforme usvojen bez javne rasprave i bez međunarodnih standarda, CDT je jasno rekao – ovo nije dovoljno.

Iako su julske izmjene izbornog zakonodavstva donijele određene pomake – poput djelimičnog unapređenja zakona o finansiranju partija, jačanja integriteta izborne administracije, povećanja rodne kvote na izbornim listama i uvođenja jedinstvenog dana za održavanje lokalnih izbora – ključni problemi su ostali neriješeni. Reforma je sprovedena parcijalno i netransparentno, bez inkluzivnog dijaloga i bez fokusa na međunarodne preporuke i standarde.

CDT je tokom cijelog procesa ukazivao da je način na koji se reforma sprovodi jednako važan kao i njen sadržaj. Posebno smo naglašavali da zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja mora biti dodatno unaprijeđen kako bi se obezbijedila stvarna transparentnost, efikasna kontrola troškova i spriječila zloupotreba državnih resursa, uz jasne i odvraćajuće sankcije.

Kroz analize, javne nastupe i dvije velike nacionalne konferencije, vratili smo izborne teme u fokus javnosti. Ukazivali smo na manjkavosti reforme, zloupotrebe javnih resursa, pritiske tokom kampanja i rizike koje nosi netransparentan proces.

Paralelno sa javnim zagovaranjem, CDT je bio aktivno uključen i u institucionalne procese. Osim rada u Odboru za sveobuhvatnu izbornu reformu, imali smo i predstavnika u radnom timu Ministarstva javne uprave za izradu Koncepta zakona o lokalnim izborima, gdje smo zagovarali rješenja koja lokalne izbore čine funkcionalnijim, transparentnijim i bližim građanima.

Istovremeno, CDT ima i svog predstavnika u Komisiji za izbor članova Centralne izborne komisije. Naš cilj u tom procesu je jasan: da se biraju stručni, nezavisni i kredibilni kandidati, a ne rješenja zasnovana na partijskim kalkulacijama, jer kvalitet izborne administracije direktno utiče na povjerenje građana u izbore.

Naše ocjene nijesu ostale usamljene – kasnije su potvrđene i u izvještaju Evropske komisije, u kojem se navodi da su izmjene izbornog zakonodavstva samo djelimično odgovorile na preporuke OSCE/ODIHR-a i da su potrebne dodatne promjene kako bi se pravni okvir u potpunosti uskladio sa evropskim standardima inkluzivnih, transparentnih i otpornih izbornih procesa, naročito u dijelu finansiranja političkih subjekata i izbornih kampanja.

U godini u kojoj su mnogi birali tišinu ili kompromis, CDT je birao odgovornost i javni interes.

OTVORENOST I DOBRA UPRAVA U INSTITUCIJAMA

Tokom 2025. CDT je nastavio da radi ono što institucije često izbjegavaju – da mjeri, upoređuje i javno ocjenjuje njihov rad.

Naše analize i monitoring rada Vlade pokazali su da su reforme često ostajale na nivou poruka, dok su se odluke donosile iza zatvorenih vrata, uz ograničeno učešće javnosti i slabu odgovornost. Transparentnost institucija je u više segmenata nazadovala, a ključni procesi su se često odvijali bez blagovremene dostupnosti informacija i bez stvarne javne rasprave.

Posebno smo ukazivali na rastući raskorak između formalnog napretka i stvarnog kvaliteta upravljanja. Zakoni i odluke su često predstavljani kao reformski iskoraci, ali bez jasnih planova primjene, bez mjerljivih rezultata i bez spremnosti institucija da budu podložne javnoj kontroli. Parlamentarna kontrola izvršne vlasti ostala je slaba, dok su nezavisne institucije i regulatorna tijela često funkcionisale pod političkim pritiscima.

Analizirajući kako demokratija funkcioniše u praksi, CDT je ukazivao na trajne obrasce partitokratije, koji ograničavaju autonomiju institucija i pretvaraju demokratske procedure u formu bez stvarnog sadržaja. Partijska kontrola nad procesima odlučivanja sužavala je prostor za transparentno upravljanje, potiskivala stručnost i smanjivala povjerenje građana u institucije.

Jedan od ključnih doprinosa CDT-a u 2025. bio je otvaranje ozbiljne javne rasprave o stanju pravosuđa, kroz jasno ukazivanje na kontinuitet političkog uticaja i dugogodišnju simulaciju reformi. Pokazali smo da problemi nijesu izuzetak niti posljedica pojedinačnih propusta, već rezultat sistema koji decenijama proizvodi promjene bez stvarnog učinka.

EKONOMSKA I DEMOGRAFSKA POLITIKA

Demografski problemi u Crnoj Gori često se svode na političke slogane i kratkoročne mjere, bez jasne strategije i dugoročnog planiranja. CDT je u 2025. insistirao na tome da demografska kriza nije izolovan fenomen, već posljedica niza loših javnih politika i izostanka ozbiljnog institucionalnog odgovora.

Kroz analizu i javnu raspravu ukazivali smo da se demografska politika u Crnoj Gori uglavnom svodi na improvizaciju – parcijalne mjere bez jasnih ciljeva, bez praćenja efekata i bez povezivanja sa ekonomskom politikom, tržištem rada, obrazovanjem i socijalnom sigurnošću. Posebno smo naglasili da odsustvo predvidivosti, institucionalne stabilnosti i osjećaja perspektive direktno utiče na odluku građana da napuste zemlju ili odustanu od dugoročnog planiranja života u njoj.

KOMUNIKACIJE

U 2025. godini CDT je strateški unaprijedio svoje komunikacione kapacitete i način na koji komunicira sa javnošću. Fokus nije bio na većoj buci, već na većem dometu, preciznosti i uticaju.

Povodom 25 godina rada CDT-a, predstavljen je novi vizuelni identitet i razvijen komunikacioni plan koji je omogućio jasnije poruke, bolju koordinaciju i dosljednije obraćanje javnosti. CDT je tokom 2025. ostao snažno prisutan u medijima, ali je istovremeno razvijao sopstvene kanale komunikacije kao prostor za dublju analizu, kontekst i kontinuitet – bez zavisnosti od dnevne politike i kratkih formata.

Pored toga, CDT je tokom godine kontinuirano koristio svoje postojeće formate kako bi publiku informisao i angažovao – od 10 podcast epizoda i 18 publikacija, do organizacije sedam konferencija i brojnih panel diskusija, uz niz saopštenja za javnost, video materijala i vizuala. Ovi kanali omogućili su da složene teme budu jasnije, da važna pitanja stignu do prave publike i da CDT ostane relevantan i pouzdan izvor u trenutku kada je kontekst od ključne važnosti.

U tom procesu, Raskrinkavanje.me je redizajnirano kako bi bilo jasnije, preglednije i lakše za korišćenje, uz bolju strukturu, jednostavniju navigaciju i nove tematske cjeline koje odgovaraju rastućem interesovanju javnosti i širenju dezinformacija. Uvedeni su interaktivni formati, poput infografika i videa, kako bi se složene informacije lakše razumjele i dijelile.

Uveli smo naprednu analitiku, sistematsko praćenje javnih narativa i bolje planiranje sadržaja, što nam je omogućilo da važna demokratska pitanja postavljamo u pravom trenutku i prema pravoj publici. Ovi pomaci jasno su se odrazili i na rezultate: u odnosu na prethodnu godinu, posjećenost Raskrinkavanja porasla je za više od 40%, dok je domet na svim društvenim mrežama organizacije gotovo udvostručen.

PODRŠKA

Iza svakog javnog rezultata CDT-a u 2025. stajao je snažan organizacioni temelj. Ova godina nije bila samo godina reagovanja na krize, već i godina u kojoj smo sistematski jačali kapacitete da dugoročno branimo demokratiju.

CDT je tokom 2025. unaprijedio interne politike, procedure i standarde rada, jačajući transparentnost, odgovornost i profesionalne prakse unutar same organizacije. Time smo osigurali da vrijednosti koje zagovaramo u javnosti dosljedno primjenjujemo i u sopstvenom radu.

Godina u kojoj smo obilježili 25 godina rada CDT-a bila je i trenutak svjesnog preispitivanja sopstvene uloge. Kroz zajednički vizuelni identitet i javne aktivnosti, potvrdili smo kontinuitet, ali i otvorili prostor za narednu fazu razvoja organizacije.

U 2025. smo započeli i temeljne pripreme za novi petogodišnji strateški ciklus, svjesni da se Crna Gora i civilno društvo nalaze pred periodom neizvjesnosti, ali i mogućnosti. Jačanje organizacije u ovom trenutku nije bilo pitanje rasta, već pitanje odgovornosti – prema javnosti, partnerima i vrijednostima koje branimo.

ZAKLJUČAK

2025. godina pokazala je koliko je demokratija u Crnoj Gori krhka – ali i koliko je važno da postoje organizacije koje ne pristaju na minimum standarda.

CDT je u 2025. bio glas koji podsjeća, upozorava i djeluje. Nijesmo radili da bismo bili popularni, već da bismo bili korisni. To je bio naš izbor – i naš rezultat.

U vremenu kada se istina relativizuje, a institucije ćute, mi smo birali da govorimo jasno.

I nastavljamo.

NGO CDT TROŠKOVI ZA 2025. GODINU	IZNOS	%
Troškovi neto zarada	156,735.93	24.68%
Troškovi poreza na zarade i naknade	17,469.20	2.75%
Troškovi doprinosa na zarade i naknade	23,330.91	3.67%
Troškovi ugovora o djelu - neto	72,621.31	11.43%
Troškovi poreza i doprinosa na ugovore o djelu	9,865.46	1.55%
Troškovi projekata sa partnerskim organizacijama	81,365.28	12.81%
Troškovi kancelarijskog i ostalog materijala	1,380.21	0.22%
Troškovi vode, el.energije i goriva	3,923.12	0.62%
Troškovi dnevnica za službena putovanja	1,426.91	0.22%
Troškovi ptt usluga - telefona i interneta	3,745.45	0.59%
Troškovi taxi i renta car usluga	2,571.69	0.40%
Troškovi avio karata	3,372.33	0.53%
Troškovi digitalnog marketinga i online promocije	9,097.17	1.43%
Troškovi amortizacije osnov. sredstava	12,915.47	2.03%
Troškovi održavanja konferencija i seminara	20,087.14	3.16%
Troškovi drugih neproizvodnih usluga - troškovi istraživačkih, kreativnih i ostalih agencijskih usluga	126,528.72	19.92%
Troškovi poslovnih sastanaka i događaja	10,270.37	1.62%
Troškovi hotelskih usluga	6,100.74	0.96%
Troškovi platnog prometa	2,818.25	0.44%
Troškovi drugi nematerijalni - nabavka opreme i troškovi kupovine u maloprodaji	12,615.46	1.99%
Troškovi vezani za nekretnine i imovinska prava	56,894.00	8.96%
UKUPNI TROŠKOVI	635,135.12	100.00%

NGO CDT PRIHODI ZA 2025 GODINU	IZNOS	%
Prihodi od donacija - pravna lica	157,988.00	24.87%
Prihodi od donacija - ino partneri	339,079.17	53.39%
Prihodi od refundacija državnog budžeta	21,026.21	3.31%
Prihodi od kamata i drugog	41.74	0.01%
Drugi finansijski prihodi	117,000.00	18.42%
UKUPNI PRIHODI	635,135.12	100.00%

